

[Etusivu](#) > ... > [Oikeudenkäyntimenettelyt](#) > [Siviilioikeudelliset Menettelyt](#) > [Todistelu](#) > Poland

Todistelu

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

 Puola

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todisteisiin ja todisteiden vastaanottamiseen liittyvistä asioista säädetään pääsääntöisesti 23 päivänä huhtikuuta 1964 annetun siviililain (*Kodeks cywilny*) 6 §:ssä ja 17 päivänä marraskuuta 1964 annetun siviiliprosessilain (*Kodeks postępowania cywilnego*) 227–315 §:ssä.

Puolan siviililain 6 §:n mukaan seikan toteen näyttämisen todistustaakka on sillä, joka väittää seikasta syntyneen oikeudellisia seurauksia. Tiettyjen seikkojen osalta todistustaakka on kantajalla ja tiettyjen muiden seikkojen osalta vastaajalla.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Siviiliprosessilain 228 §:n mukaan yleisesti tunnettuja tosiseikkoja ei tarvitse näyttää toteen. Ei ole tarpeen näyttää toteen seikkoja, joista on yleisesti saatavilla tietoa, tai seikkoja, jotka tuomioistuimien ottaa huomioon viran puolesta. Tuomioistuimen on kuitenkin mainittava nämä asianosaisille käsittelyn aikana. Ei ole myöskään tarpeen näyttää toteen sellaisia seikkoja, jotka toinen asianosainen on myöntänyt menettelyn aikana, jos myöntäminen ei herätä epäilystä (siviiliprosessilain 229 §). Jos asianosainen ei ota kantaa vastapuolen toteamiin seikkoihin, tuomioistuimien voi kuulemisen lopputuloksen huomioiden katsoa, että nämä seikat on myönnetty (siviiliprosessilain 230 §). Siviiliprosessilain 231 §:n mukaan tuomioistuimien voi pitää tosiseikkoja merkityksellisinä toteen näytettävän asian ratkaisemisen kannalta, jos tällainen johtopäätös voidaan tehdä muiden toteen näytettyjen tosiseikkojen perusteella (tosiseikkoja koskeva oletama).

Lakiin perustuvat oletamat (oikeudelliset oletamat) sitovat tuomioistuinta; ne voidaan kuitenkin kumota silloin, kun laki ei sulje tällaista mahdollisuutta pois (siviiliprosessilain 234 §).

Puolan nykyisessä lainsäädännössä ei ole sellaisia oikeudellisia oletamia, joita ei voida kumota. Tietty oikeudelliset oletamat voidaan kuitenkin kumota ainoastaan erillisissä käsittelyissä. Tällaisia ovat esimerkiksi oletama siitä, että henkilö on kuollut kuoleman toteamista koskevassa päätöksessä vahvistettuna ajankohtana, oletama siitä, että lapsi on äidin aviomiehen lapsi, tai oletama siitä, että henkilö, jonka on todettu saaneen perinnön, on tosiasiallisesti perillinen. Myös rikoksen tekemistä koskevassa lainvoimaisessa rikostuomiossa todettu seikka voidaan kyseenalaistaa ainoastaan kyseisen tuomion riitauttamista koskevassa menettelyssä.

Muut oikeudelliset oletamat voidaan kumota samassa menettelyssä esitetyillä vastatodisteilla. Tällaiset oletamat koskevat esimerkiksi vilpittömyyttä, lapsen elävänä syntymistä, henkilökohtaista hyvinvointia uhkaavan teon lainvastaisuutta, yhteisomistajien yhteisestä omaisuudesta omistamien osuuksien yhdenvertaisuutta, velallisen toimimista tietoisena velkojille aiheutuvasta vahingosta, siviilioikeudellisen yhtiön jäsenten panosten samanarvoisuutta sekä sitä, että virallisessa asiakirjassa vahvistetut seikat ovat totuudenmukaisia.

Siviiliprosessilain 233 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin arvioi oman näkemyksensä ja kerätyn todistusaineiston kokonaisvaltaisen tarkastelun perusteella, mikä merkitys on sillä, että asianosainen on kieltäytynyt esittämästä todisteita, tai niillä esteillä, joiden vuoksi asianosainen ei tuomioistuimen päätöksen vastaisesti pysty esittämään todisteita. Käytännössä tuomioistuin voi katsoa, että päinvastaisen toteen näyttämisen todistustaakka siirretään sille osapuolelle, joka käyttäytymisellään vaikeuttaa tiettyä seikkaa koskevaa todistelua eli sen toteen näyttämistä, ettei kyseistä tosiseikkaa ole tapahtunut.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuutettava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Siviilioikeudellisissa menettelyissä sovelletaan vapaan todistusharkinnan periaatetta (siviiliprosessilain 233 §), jonka mukaan tuomioistuin arvioi todisteiden luotettavuutta ja vahvuutta tuomioistuinta tyydyttävällä tavalla niin, että arviointi perustuu kerättyjen todisteiden kattavaan tarkasteluun. Jotta tuomioistuin voi perustaa päätöksensä tiettyjen tosiseikkojen olemassaoloon, sen on oltava vakuuttunut siitä, että kyseinen seikka on todella tapahtunut.

Siviilioikeudellisissa menettelyissä voi poikkeuksellisesti riittää usko siihen, että seikka on todennäköisesti tapahtunut. Tämä pätee tapauksissa, joissa laki edellyttää ainoastaan todennäköisyyttä seikan toteen näyttämisen sijaan (siviiliprosessilain 243 §). Todennäköisyys katsotaan siviilioikeudellisissa menettelyissä riittäväksi esimerkiksi silloin kun kyseessä on vakuuden antaminen, kolmannen osapuolen väliintulo menettelyssä tai yksipuolisen tuomion välittömän täytäntöönpanokelpoisuuden lykkääminen.

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Tuomioistuin voi hyväksyä todisteen, jota asianosainen ei ole esittänyt (siviiliprosessilain 232 §), mutta riita-asioihin liittyvissä käsittelyissä tämä on poikkeuksellista ja riippuu tuomioistuimen harkinnasta. Tilanne on kuitenkin toinen tietyissä muihin kuin riita-asioihin liittyvissä tilanteissa, joiden osalta laissa säädetään mahdollisuudesta panna asia vireille tuomioistuimen omasta aloitteesta (esimerkiksi vanhempainvastuuta tai holhousta koskevissa asioissa) tai joiden osalta laki edellyttää, että tuomioistuin määrittää tietyt tosiseikat omasta aloitteestaan. Esimerkiksi perintöoikeuden toteamista koskevissa menettelyissä tuomioistuin selvittää perillisen omasta aloitteestaan. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimella on käytännössä velvollisuus hyväksyä todisteet, jotka se on hankkinut omasta aloitteestaan, jos asianosaiset eivät ole esittäneet asiaa koskevia vaatimuksia.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Todisteiden vastaanottamista koskeva pyyntö ei sido tuomioistuinta. Asianosaisen esittämät todisteet voidaan hyväksyä tai jättää huomiotta. Sekä todisteiden hyväksymisestä että huomiotta jättämisestä on annettava päätös (siviiliprosessilain 235² §:n 2 momentti ja 236 §:n 1 momentti). Poikkeuksena ovat asiakirja-aineistossa olevat asiakirjat tai niiden liitteet. Tällainen asiakirja hyväksytään todisteeksi ilman erillistä päätöstä – tuomioistuimen on annettava päätös ainoastaan, jos se haluaa jättää kyseisen todisteen huomiotta (siviiliprosessilain 243² §). Tuomioistuimen on todisteiden hyväksymistä koskevassa päätöksessä ilmoitettava todisteet ja toteen näytettävät seikat sekä tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan todisteiden vastaanottamisen ajankohta ja paikka.

Päätös todisteiden hyväksymisestä tai huomiotta jättämisestä ei sido tuomioistuinta, ja se voi tarpeen mukaan peruuttaa päätöksen tai muuttaa sitä (siviiliprosessilain 240 §:n 1 momentti).

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Siviiliprosessilain 235² §:n mukaan tuomioistuin voi jättää huomiotta erityisesti todisteen

- jonka hyödyntäminen on kyseisen lain nojalla poissuljettu;

- jolla pyritään näyttämään toteen kiistämätön seikka, jolla ei ole merkitystä asian lopputuloksen kannalta tai joka on näytetty toteen hakijan väitteen mukaisesti;
- joka ei sovellu kyseisen seikan toteen näyttämiseen;
- jota on mahdotonta toimittaa;
- jolla pyritään ainoastaan hakemaan jatkoaikaa käsittelylle;
- jota ei ole määritelty pyynnössä sellaisella tavalla, että se voitaisiin esittää, tai toteen näytettäviä seikkoja ei ole täsmennetty ja asianosainen ei kehotuksesta huolimatta ole korjannut puutetta.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Todistuskeinoja ovat esimerkiksi

- kirjalliset asiakirjat, joista käy ilmi niiden myöntäjä (siviiliprosessilain 243¹-257 §);
- todistajanlausunnot (siviiliprosessilain 259-277 §);
- asiantuntijoiden lausunnot (siviiliprosessilain 278-291 §);
- silmämääräinen tarkastelu (siviiliprosessilain 292-298 §);
- asianosaisten kuuleminen (siviiliprosessilain 299-304 §);
- veriryhmän selvittäminen (siviiliprosessilain 305-307 §);
- kuvan tai äänitallenteen sisältävät asiakirjat (siviiliprosessilain 308 §).

Luettelo ei ole tyhjentävä - riita-asian oikeudenkäynnissä on Puolassa mahdollista käyttää myös muita kuin laissa nimenomaisesti mainittuja todistuskeinoja (siviiliprosessilain 309 §).

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Lähtökohtaisesti todistajat antavat todistuksen kuulemisessa suullisesti. Kuulemiseen kutsuttua todistajaa, joka ei pysty saapumaan paikalle sairauden, vamman tai muun ylitsepääsemättömän esteen vuoksi, kuullaan todistajan asuinpaikassa (siviiliprosessilain 263 §). Tuomioistuin voi päättää, että todistajan on annettava todistuksensa kirjallisena (siviiliprosessilain 271¹ §). Tällaisessa tapauksessa todistajan on toimitettava kirjallinen todistajanlausuntonsa tuomioistuimelle tuomioistuimen asettamassa määräajassa. Kuurot ja mykät todistajat antavat todistuksensa kirjallisena tai asiantuntijan avustuksella (siviiliprosessilain 271 §:n 2 momentti). Jos todistaja jättää perusteetta saapumatta paikalle, tuomioistuin määrää todistajalle sakon ja esittää uuden kutsun. Mikäli todistaja jättää toistuvasti saapumatta paikalle, tuomioistuin määrää lisäsakon ja voi määrätä todistajan tuotavaksi oikeuteen pakkokeinoin (siviiliprosessilain 274 §:n 1 momentti).

Siviiliprosessilain 266 §:n mukaan todistajalle on ennen kuulemista ilmoitettava hänen oikeudestaan kieltäytyä todistamasta ja vääristä todistuksesta seuraavasta rikosoikeudellisesta vastuusta (siviiliprosessilain 266 §). Todistajanlausunnon antava todistaja vannoo seuraavan valan: "Ymmärrän sanojeni merkityksen ja lakisääteiset velvollisuuteni ja vannon juhlallisesti, että kerron totuuden enkä salaa mitään tiedossani olevaa." Kirjallisen todistajanlausunnon antava todistaja vannoo valan allekirjoittamalla valatekstin.

Suullisesti todistaessaan todistaja vastaa ensin tuomioistuimen kysymyksiin siitä, mitä hän tietää tapauksesta ja mistä lähteestä tieto on peräisin. Tämän jälkeen asianosaiset voivat esittää hänelle kysymyksiä (siviiliprosessilain 271 §:n 1 momentti).

Jos todistajien lausunnot ovat ristiriidassa keskenään, heitä voidaan ristikuulustella (siviiliprosessilain 272 §).

Todistajaa voidaan kuulla etänä käyttämällä teknisiä laitteita, jos tuomioistuin niin päättää todettuaan, ettei todistelun luonne ole sille esteenä (esimerkiksi todistajan henkilökohtaisten ominaisuuksien vuoksi; siviiliprosessilain 235 §:n 2 momentti). Tällaisessa tapauksessa todistaja tulisi pitää toisen tuomioistuimen tiloissa, vankilassa tai pidätettynä, jos hän on menettänyt vapautensa, jotta kuuleminen voidaan välittää asiaa käsittelevän tuomioistuimen oikeussalista todistajan olinpaikkaan ja toisinpäin. Menettelyssä on oltava läsnä vapautensa menettäneen henkilön olinpaikkana olevan vankilan tai säilöönottolaitoksen hallinnon edustaja, mahdollinen kuultavan asiamies ja mahdollinen tulkki (siviiliprosessilain 151 §:n 2 momentti).

Tuomioistuimen tehtävänä on päättää, antavatko asiantuntijat lausuntonsa suullisesti vai kirjallisesti (siviiliprosessilain 278 §:n 3 momentti). Kaikki lausunnot on perusteltava (siviiliprosessilain 285 §). Lausunnon

antamisen jälkeen tuomioistuin voi pyytää lausuntoon suullista tai kirjallista täydennystä tai selitystä. Tuomioistuin voi myös pyytää ylimääräistä lausuntoa samalta tai toiselta asiantuntijalta (siviiliprosessilain 286 §).

Jos todisteita vastaanotetaan määrätyn tuomarin tai pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen kautta, tuomioistuin voi jättää asiantuntijan valitsemisen kyseisen tuomarin tai tuomioistuimen tehtäväksi (siviiliprosessilain 278 §:n 2 momentti).

Asianosainen voi pyytää asiantuntijan poissulkemista samoilla perusteilla kuin tuomarin poissulkemista, kunnes asiantuntija on antanut lausuntonsa (siviiliprosessilain 281 §:n 1 momentti).

Asiantuntija voi kieltäytyä antamasta lausuntoa samoin perustein kuin todistajat voivat kieltäytyä todistamasta (siviiliprosessilain 280 ja 261 §). Jos asiantuntijaa ei ole rekisteröity tuomioistuimen asiantuntijarekisteriin, hänen on vannottava vala.

Tuomioistuin voi määrätä, että asiakirja-aineisto tai tutkimuksen kohde esitellään asiantuntijalle tarpeen vaatimassa laajuudessa ja että asiantuntija on todisteiden vastaanottamisessa läsnä tai osallistuu siihen (siviiliprosessilain 284 §).

Jos asiantuntija jättää saapumatta paikalle perusteetta, kieltäytyy vannomasta valaa tai antamasta lausuntoa tai viivyttää lausunnon antamisessa, tuomioistuin voi määrätä asiantuntijalle sakon. Tuomioistuin ei kuitenkaan voi määrätä asiantuntijaa tuotavaksi oikeuteen pakkokeinoin (siviiliprosessilain 287 ja 289 §).

Tuomioistuin voi hyväksyä todisteen, joka on peräisin muun laissa säädetyn käsittelyn aikana viranomaisen puolesta laaditusta lausunnosta (siviiliprosessilain 278¹ §).

Jokaisen on tuomioistuimen määräyksestä toimitettava määrättyyn paikkaan ja aikaan hallussaan oleva asiakirja, joka osoittaa todeksi jutun kannalta olennaisen tosiseikan, jollei asiakirja sisällä luottamuksellisia tietoja (siviiliprosessilain 248 §:n 1 momentti). Asiakirjan esittämisvelvollisuudesta voivat vapautua vain henkilöt, joilla on peruste kieltäytyä todistamasta asiakirjassa mainittujen tosiseikkojen osalta tai jotka pitävät asiakirjaa hallussaan sellaisen kolmannen osapuolen puolesta, joka voisi samoista syistä vastustaa asiakirjan esittämistä. Kieltäytyminen asiakirjan esittämisestä ei kuitenkaan ole tällöinkään hyväksyttävää, jos asiakirjan haltija tai kolmas osapuoli on velvollinen toimittamaan asiakirjan vähintään yhden asianosaisen osalta tai jos asiakirja on annettu sen asianosaisen eduksi, joka pyytää todisteen vastaanottamista. Asianosainen ei myöskään voi kieltäytyä toimittamasta asiakirjaa, jos vahinko, joka asianosaiselle voisi asiakirjan toimittamisen vuoksi aiheutua, olisi jutun häviäminen (siviiliprosessilain 248 §:n 2 momentti).

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Ei ole olemassa perusteita todistelukeinojen muodollisen hierarkian hyväksymiselle niiden luotettavuuden ja vahvuuden perusteella. Periaatteena on, että tuomioistuin arvioi todisteita oman harkintansa mukaan. Asiakirjojen on kuitenkin sisällettävä riittävät todisteet tietyistä tosiseikoista lainsäädännössä edellytetyssä laajuudessa. Viralliset asiakirjat, jotka tähän tarkoitukseen nimitetyt viranomaiset ja muut valtion elimet sekä muut niille laissa säädettyjä julkishallinnon tehtäviä hoitavat tahot ovat toimintansa puitteissa laatineet säädettyssä muodossa, näyttävät toteen niissä virallisesti vahvistetut tosiseikat (siviiliprosessilain 244 §). Jos asianosainen kiistää virallisen asiakirjan totuudenmukaisuuden tai väittää, että asiakirjan laatineen viranomaisen siinä esittämät väitteet ovat virheellisiä, asianosaisen on esitettävä tästä todisteet (siviiliprosessilain 252 §). Kirjallisessa tai sähköisessä muodossa laadittu yksityinen asiakirja näyttää toteen, että sen allekirjoittanut henkilö on antanut asiakirjan sisältämän lausuman (siviiliprosessilain 245 §). Jos asianosainen kiistää yksityisen asiakirjan totuudenmukaisuuden tai väittää, että sen allekirjoittaneen henkilön antama lausuma ei ole peräisin kyseiseltä henkilöltä, asianosaisen on esitettävä tästä todisteet. Jos kiista kuitenkin koskee muulta henkilöltä kuin toiselta asianosaiselta peräisin olevaa yksityistä asiakirjaa, velvollisuus näyttää toteen asiakirjan totuudenmukaisuus on sillä osapuolella, joka haluaa käyttää kyseistä asiakirjaa (siviiliprosessilain 253 §).

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Ei, mutta jos laissa edellytetään tietyn lomakkeen käyttöä tietyn sopimuksen tekemiseen, sopimuksen tekemistä on vaikea näyttää toteen muilla keinoin kuin sopimusasiakirjan esittämällä. Jos henkilö ei ole toiminut asianmukaisesti, hänelle aiheutuu siitä menettelyllinen haitta, joka ilmenee rajoitettuina mahdollisuuksina esittää todisteita. Jos laissa tai sopimuksessa edellytetään oikeustoimen tekemistä kirjallisesti, todisteeksi

voidaan hyväksyä todistajanlausunto tai osapuolten kuuleminen sopimuksen osapuolten välisessä asiassa, jos asia koskee sitä tosiseikkaa, että oikeustoimea koskeva asiakirja on kadonnut tai tuhoutunut tai kolmas osapuoli on vienyt sen toisaalle. Jos kirjallinen muoto on varattu ainoastaan todistelutarkoituksiin, tällaiset todisteet voidaan hyväksyä myös Puolan siviililaissa eritellyissä tapauksissa (eli muissa kuin elinkeinonharjoittajien välisissä riita-asioissa), jos molemmat osapuolet niin sopivat, jos kuluttaja sitä pyytää kuluttajan ja myyjän tai tavarantoimittajan välisessä riita-asiasa tai jos asiakirjan avulla uskottavasti osoitetaan, että oikeustoimi on tehty (siviiliprosessilain 246 §, siviililain 74 §:n 2 ja 4 momentti.). Todistajanlausunnot tai osapuolten kuulemisesta saadut todisteet, jotka koskevat oikeustoimen sisältävää asiakirjaa tai jotka on esitetty sitä vastaan, voidaan vastaavasti hyväksyä oikeustoimen osapuolten välisessä asiassa ainoastaan, jos ne eivät johda todisteluun varatun muodon kiertämiseen (muussa tapauksessa ne jätetään huomiotta pätemättöminä) ja jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi asiaan liittyvien erityisolosuhteiden vuoksi (siviiliprosessilain 247 §).

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Kyllä.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Asianosaisten puoliset, sukulaiset alenevassa ja ylenevässä polvessa, sisarukset ja avioliiton kautta saman polven ja asteen sukulaisia olevat henkilöt sekä asianosaisten adoptiovanhemmat tai -lapset voivat kieltäytyä todistamasta. Oikeus kieltäytyä todistamasta on voimassa myös avioliiton tai adoptiosuhteen purkautumisen jälkeen. Todistamisesta kieltäytymistä ei kuitenkaan hyväksytä perheasemaa koskevissa tapauksissa (esimerkiksi lapsen vanhemmuuden määrittäminen tai kiistäminen, avioliiton mitätöinti, adoptio tai adoption purkaminen, kuoleman toteaminen). Poikkeuksena ovat avioeroasiat (siviiliprosessilain 261 §:n 1 momentti).

Todistaja voi myös kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, jos häneen itseensä tai hänen edellä tarkoitettuihin sukulaisiinsa voitaisiin kohdistaa rikosoikeudellisia seuraamuksia hänen todistajanlausuntonsa perusteella tai jos hänelle tai muille edellä tarkoitetuille henkilöille voisi aiheutua todistajanlausunnosta häpeää tai vakavaa ja suoraa taloudellista vahinkoa taikka jos todistajanlausunto edellyttäisi tärkeän liikesalaisuuden rikkomista. Lisäksi pappi voi kieltäytyä todistamasta tosiseikoista, jotka hän on saanut tietoonsa ripittäytymisen yhteydessä (siviiliprosessilain 261 §:n 2 momentti).

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos todistamisesta tai valan vannomisesta kieltäytymiselle ei ole perustetta, tuomioistuin määrää todistajalle sakkoa selvitettyään ensin kieltäytymisen perusteen pätevyuden kaikkia läsnä olevia asianosaisia kuulemalla. Edellä mainitusta sakosta riippumatta tuomioistuin voi määrätä todistajan vangittavaksi enintään viikon ajaksi. Tuomioistuin vapauttaa todistajan, jos hän todistaa tai vannoo valan tai jos tapaus on ratkaistu tuomioistuimessa, jossa hänen todistajanlausuntonsa on hyväksytty (siviiliprosessilain 276 §).

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Kyllä. Henkilöt, jotka eivät kykene tekemään havaintoja tai ilmaisemaan tekemiään havaintoja, eivät voi toimia todistajina (siviiliprosessilain 259 §:n 1 momentti). Jos kyvyttömyyden syy poistuu, henkilö voi mahdollisesti toimia todistajana. Psykiatrinen hoito tai toimintakyvyttömyys sinänsä eivät automaattisesti ole esteitä kuulemiselle. Ei ole myöskään määritetty vähimmäisikää, jonka ylittäneen lapsen katsotaan kykenevän tekemään havaintoja ja kertomaan niistä. Se, voidaanko lasta kuulla, riippuu hänen yksilöllisistä kyvyistään ja kehitysasteestaan. Avioliittoa koskevissa asioissa pätevät laissa säädetyt ikäraajat, jotka koskevat alle 13-vuotiaiden alaikäisten ja asianosaisten alenevaa polvea olevien alle 17-vuotiaiden sukulaisten kuulemista todistelutarkoituksessa (siviiliprosessilain 430 §).

Lisäksi pätee yleinen sääntö, jonka mukaan ketään ei voida kuulla samassa asiassa todistajana ja asianosaisena. Asianosaisen laillista edustajaa voidaan siis kuulla kuultaessa asianosaisia, mutta ei todistajana (siviiliprosessilain 259 §:n 3 momentti). Vastaavasti asianosaisen laillista edustajaa voidaan kuulla todistajana, mutta tällöin hänen on nimitettävä sijainen kuulemista varten ja luovuttava valtakirjastaan heti todistajanlausunnon antamisen jälkeen. Tekijäkumppanit eivät voi toimia todistajina (siviiliprosessilain 259 §:n 4 momentti).

Sotilashenkilöstön jäsenet ja virkamiehet eivät voi todistaa, jos heitä ei ole vapautettu turvallisuusluokiteltujen

tai luottamuksellisten tietojen salassapitovelvollisuudesta ja jos todistamisesta aiheutuisi salassapitovelvollisuuden rikkominen (siviiliprosessilain 259 §:n 2 momentti).

Sovittelija ei voi antaa todistajanlausuntoa tosiseikoista, jotka hän on saanut tietoonsa sovittelun aikana, paitsi jos asianosaiset vapauttavat hänet sovittelun salassa pitämistä koskevasta velvollisuudesta (siviiliprosessilain 259¹ §).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Todistajaa kuullaan tuomioistuimessa. Oikeuden puheenjohtajan on ensin tarkistettava todistajan henkilöllisyys ja ilmoitettava todistajalle väärän todistuksen antamisesta seuraavasta rikosoikeudellisesta vastuusta, minkä lisäksi todistajan on vannottava vala. Todistaja aloittaa todistamisen vastaamalla oikeuden puheenjohtajan kysymyksiin siitä, mitä todistaja tietää asiasta ja mistä lähteestä tieto on peräisin, minkä jälkeen muut tuomarit ja asianosaiset voivat esittää kysymyksiä (siviiliprosessilain 271 §:n 1 momentti). Oikeuden puheenjohtaja antaa puheenvuoron ja luvan esittää kysymyksiä. Hän voi myös päättää puheenvuoron, jos sitä väärinkäytetään, sekä hylätä kysymykset, jotka hän katsoo asiattomiksi tai tarpeettomiksi (siviiliprosessilain 155 §). Todistaja ei saa poistua salista ennen kuin oikeuden puheenjohtaja antaa siihen luvan (siviiliprosessilain 273 §:n 2 momentti).

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Puolan lainsäädännössä ei ole yleistä kieltoa käyttää lainvastaisesti hankittuja todisteita siviilioikeudellisissa menettelyissä. Tuomioistuinten oikeuskäytäntö ja oikeuskirjallisuuden näkemykset eivät ole johdonmukaisia. Vallitsevan näkemyksen mukaan tuomioistuimen olisi arvioitava tapauskohtaisesti, kumpi oikeudellinen etu olisi suojattava paremmin: todisteiden hankkimisella loukattu oikeus vai oikeussuojakeinoihin liittyvä oikeus. Vaikka lainvastaisesti saatua todistusaineistoa ei periaatteessa pitäisi hyväksyä, tämä ei välttämättä koske todistusaineistoa, joka on saatu vähäisten lainrikkomusten tuloksena (esimerkiksi yksityisyyttä koskevan henkilökohtaisen edun loukkaaminen), etenkin silloin, kun todistusaineiston hyväksyminen on tärkeää yleisen edun kannalta.

Yleisenä sääntönä on, että sellaisen tallennetun kuulemisen muodossa oleva todiste, johon todisteiden vastaanottamista pyytänyt osapuoli on osallistunut, voidaan hyväksyä, vaikka tallennus olisi tehty keskustelukumppanin tietämättä ja ilman tämän suostumusta.

Jos todisteet on hankittu rikoksella (mikä on todettu lainvoimaisessa tuomiossa), tuomioistuin voi joka tapauksessa ottaa todisteet huomioon perusteena menettelyn aloittamiselle uudelleen (siviiliprosessilain 403 §:n 1 momentin 2 kohta).

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Asianosaisten suullisia ja kirjallisia lausumia ei katsota todisteiksi. Jos kuitenkin kaikki todisteet on käyty läpi tai todisteita ei ole, ja jäljellä on selvittämättömiä tosiseikkoja, jotka ovat asian kannalta olennaisia, tuomioistuin voi kuulla asianosaisia (siviiliprosessilain 299 §), ja tällaista kuulemistä pidetään todisteena.

4 Onko kyseinen jäsenvaltio todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti määritellyt muita viranomaisia, joilla on toimivalta vastaanottaa todisteita siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita koskevia oikeudenkäyntejä varten asetuksen nojalla? Jos näin on, millaisissa oikeuskäsittelyissä niillä on toimivalta ottaa vastaan todisteita?

Voivatko ne pyytää ainoastaan todisteiden vastaanottamista vai voivatko ne myös avustaa todisteiden vastaanottamisessa toisen jäsenvaltion esittämän pyynnön perusteella? Ks. myös todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus

Puolassa ainoastaan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vastaanottamaan todisteita siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

■ Päivitetty viimeksi: 06/01/2026

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.